

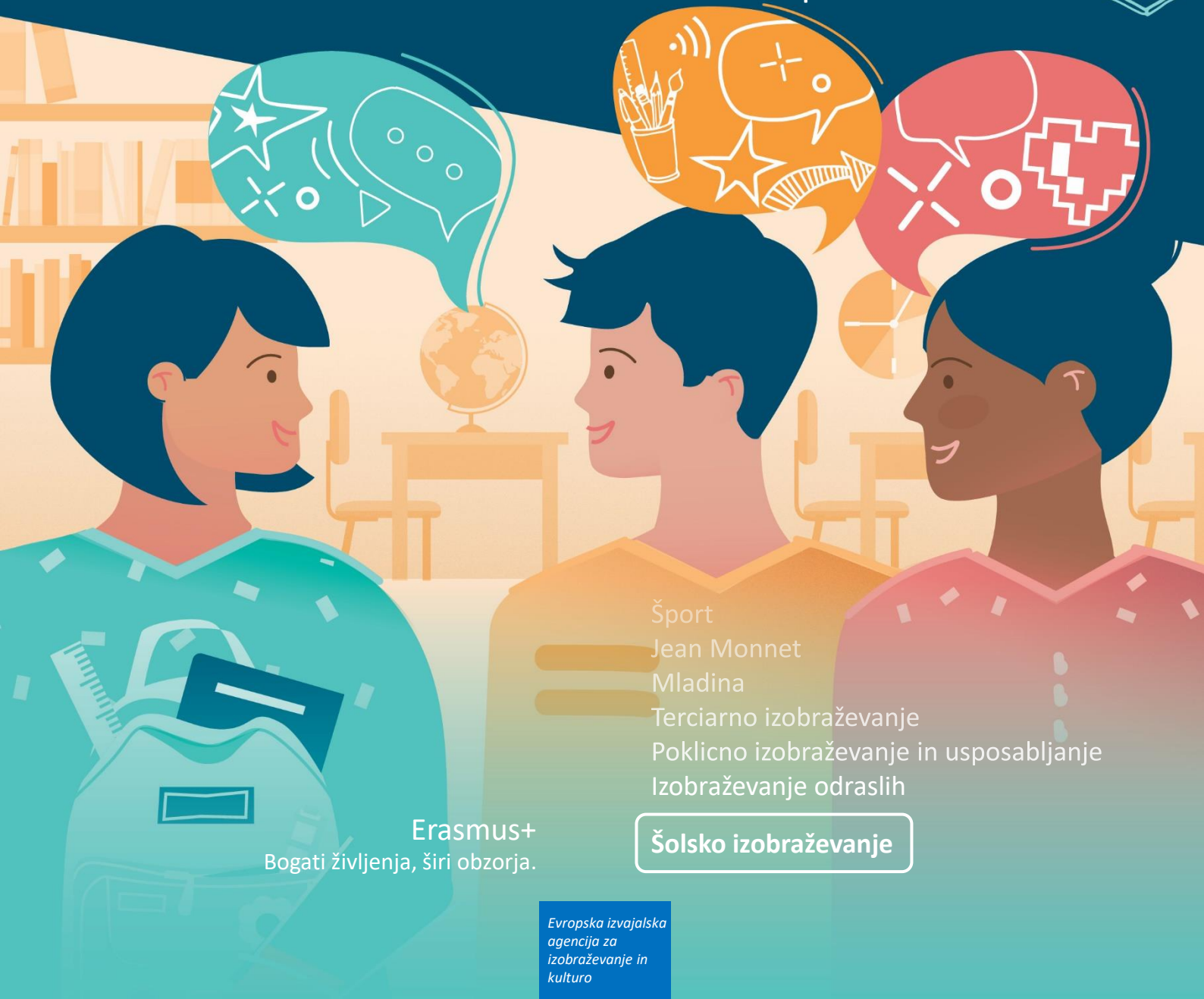

Evropska
komisija

Pomembni podatki o poučevanju jezikov v šoli v Evropi

2023

| Ugotovitve poročila Eurydice
z nacionalnimi poudarki

Šport
Jean Monnet
Mladina
Terciarno izobraževanje
Poklicno izobraževanje in usposabljanje
Izobraževanje odraslih

Erasmus+
Bogati življenja, širi obzorja.

Šolsko izobraževanje

Evropska izvajalska
agencija za
izobraževanje in
kulturo

Pomembni podatki o poučevanju jezikov v šoli v Evropi

2023

*Ugotovitve poročila Eurydice
z nacionalnimi poudarki*

Prosimo, citirajte publikacijo kot::

Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje, Eurydice Slovenija, 2023. *Pomembni podatki o poučevanju jezikov v šoli v Evropi, 2023. Ugotovitve poročila Eurydice z nacionalnimi poudarki.*

Povzeto po poročilu Eurydice: European Commission / EACEA / Eurydice, 2023. *Key data on teaching languages at school in Europe – 2023 edition.* Eurydice report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Prevod v slovenski jezik pripravila nacionalna enota Eurydice Slovenija (2023)

V slovenskem prevodu izdalo: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje

Za izdajatelja: Maja Mihelič Debeljak

Prevod in nacionalni poudarki: Saša Ambrožič Deleja

Jezikovni pregled: Petra Tomše

Uredila: dr. Karmen Pižorn

Prelom slovenske izdaje: Katja Kuščer

Ljubljana, avgust 2023

Knjižna zbirka z naslovom UGOTOVITVE POROČILA EURYDICE (PDF)

ISSN 2820-6711

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID 161901059

ISBN 978-961-7202-02-1 (PDF)

Pojasnilo: Publikacija je slovenski prevod poglavja 'Main findings' izvirnika z dodanimi nacionalnimi poudarki in je izšla v okviru dejavnosti nacionalne enote Eurydice Slovenija, sofinanciranih iz programa Erasmus+. Publikacija je del zbirke slovenskih prevodov Ugotovitve poročila Eurydice.

V besedilu uporabljeni izrazi, ki se nanašajo na osebe in so zapisani v moški slovnični obliki, so uporabljeni kot nevtralni za ženski in moški spol.

OZNAKE IN OKRAJŠAVE

Oznaka države

EU	Evropska unija	IT	Italija	EGA in države kandidatke	
Države članice		CY	Ciper	AL	Albanija
BE	Belgija	LV	Latvija	BA	Bosna in Hercegovina
BE fr	Belgija – francoska skupnost	LT	Litva	CH	Švica
BE de	Belgija – nemško govoreča skupnost	LU	Luksemburg	IS	Islandija
BE nl	Belgija – flamska skupnost	HU	Madžarska	LI	Lihtenštajn
BG	Bolgarija	MT	Malta	ME	Črna gora
CZ	Češka	NL	Nizozemska	MK	Severna Makedonija
DK	Danska	AT	Avstrija	NO	Norveška
DE	Nemčija	PL	Poljska	RS	Srbija
EE	Estonija	PT	Portugalska	TR	Turčija
IE	Irska	RO	Romunija		
EL	Grčija	SI	Slovenija		
ES	Španija	SK	Slovaška		
FR	Francija	FI	Finska		
HR	Hrvaška	SE	Švedska		

Okrajšave in kratice

CEFR	Skupni evropski jezikovni okvir
CLIL	Vsebinsko in jezikovno integrirano učenje jezika
CPD	Stalni profesionalni razvoj
ECTS	Evropski prenosni kreditni sistem
ISCED	Mednarodna standardna klasifikacija izobraževanja
ISO	Mednarodna organizacija za standardizacijo
ITE	Začetno izobraževanje učiteljev
OECD	Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj
PISA	Program mednarodne primerjave dosežkov učencev
TALIS	Mednarodna raziskava učenja in poučevanja
VET	Poklicno izobraževanje in usposabljanje

UGOTOVITVE POROČILA EURYDICE

Jezikovna različnost je vtkana v evropski DNK. Mozaik evropskih jezikov sestavljajo uradni državni jeziki, regionalni jeziki in jeziki manjšin, ki so v rabi na teritoriju Evrope že več stoletij, ter seveda jeziki priseljencev. S tem ozadjem v mislih lahko uvidimo, kako zelo pomembno je učenje jezikov za veliko ljudi. Predvsem odpira vsem priložnosti za nove oblike dela in področja študija. Jeziki bogatijo tudi kulturo, saj spodbujajo rast osebne in kolektivne identitete. Še več, vsak jezik nudi svojevrstno vizijo življenja, zato v demokratičnih družbah cenimo in ohranjamo jezikovno različnost.

Učenje jezikov pomembno prispeva k uresničevanju projekta Evropa, predvsem evropskega izobraževalnega prostora,¹ pravega skupnega prostora za visokokakovostno izobraževanje in vseživljenjsko učenje za vse, preko meja. V tem smislu je večjezičnost prepoznana kot ena od osmih temeljnih kompetenc, potrebnih za osebno izpopolnitev, zdrav in trajnostosten življenjski slog, zaposljivost, aktivno državljanstvo in socialno inkluzijo, kot je zapisano v priporočilu Sveta o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje.²

Priporočilo Sveta 2019 o celovitem pristopu k poučevanju in učenju jezikov sledi cilju izboljšati jezikovne kompetence učencev. Izpostavljeno je predvsem učenje tujih jezikov v šoli. Za to je priporočilo pripravljeno kot povabilo državam članicam, 'naj pomagajo mladim, da pred zaključkom višjega sekundarnega izobraževanja in usposabljanja poleg znanja učnega jezika, kjer je to možno, usvojijo tudi znanje katerega drugega evropskega jezika do jezikovne ravni, na kateri bodo zmožni tuji jezik učinkovito uporabljati v družbenem in poklicnem življenju ter pri učenju, hkrati pa naj spodbujajo razvijanje sporazumevalnih zmožnosti v dodatnem (tretjem) jeziku do ravni, na kateri lahko uspešno delujejo'.³

Zadnja izdaja poročila Eurydice o poučevanju jezikov '*Key data on teaching languages at school in Europe 2023*' je že peta po vrsti. Vsebinsko gradi na predhodnih štirih poročilih, in enako kot prejšnja poročila je tudi to pripravljeno z namenom spremljanja razvoja politik na področju poučevanja (tujih) jezikov v šoli v Evropi. Tuji jeziki so sicer osrednji predmet proučevanja, vendar drugi jeziki (regionalni jeziki, jeziki manjšin, klasični jeziki itd.) ne izostanejo.

Poročilo je preslikava stanja v 51 kazalnikih različnih in številnih tem, pomembnih za politike o (tujih) jezikih na ravni Evropske unije (EU) in na nacionalni ravni, kot so:

- (tuji) jeziki v programih izobraževanja,
- število in ponudba jezikov, ki se jih učijo učenci,
- čas pouka tujih jezikov,
- pričakovani učni izidi pri prvem in drugem tujem jeziku,
- podpora novoprispelim učencem priseljencem pri učenju učnega jezika in pouk prvega jezika priseljencev,
- profili in zahtevana izobrazba učiteljev tujega jezika,
- transnacionalna mobilnost učiteljev tujega jezika.

¹ Za več informacij o evropskem izobraževalnem prostoru glejte spletišče Evropske komisije (<https://education.ec.europa.eu/sl/about-eea>).

² Priporočilo Sveta z dne 22. maja 2018 o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje, OJ C 189, 4. 6. 2018.

³ Priporočilo Sveta z dne 22. maja 2019 o celovitem pristopu k poučevanju in učenju jezikov, OJ C 189, 5. 6. 2019, str. 17.

Glavni vir podatkov je omrežje Eurydice, v katerem so zbrali kvalitativne informacije o politikah in ukrepih na področju poučevanja (tujih) jezikov v šoli.⁴ Podatki Eurydice so dopolnjeni s podatki Eurostata in podatki dveh mednarodnih raziskav, izvedenih pod pokroviteljstvom Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj, to sta Program mednarodne primerjave dosežkov učencev 2018 (PISA) in Mednarodna raziskava poučevanja in učenja (TALIS).⁵

Poročilo je primerjalna analiza stanja v 39 sistemih izobraževanja in 37 državah članicah⁶ omrežja Eurydice (27 držav članic EU ter Albanija, Bosna in Hercegovina, Švica, Islandija, Lihtenštajn, Črna gora, Severna Makedonija, Norveška, Srbija in Turčija).⁷

Učenci v primarnem izobraževanju se v veliki večini sistemov začnejo učiti tuji jezik pri nižji starosti kot pred skoraj dvajsetimi leti

V večini sistemov izobraževanja se začnejo vsi učenci učiti prvi tuji jezik med 6. in 8. letom starosti. V šestih državah (nemško govoreča skupnost Belgije, Grčija, Ciper, Luksemburg, Malta in Poljska) se začnejo učiti tuji jezik še bolj zgodaj. V zadnjih dvajsetih letih so v okoli dveh tretjinah sistemov izobraževanja podaljšali obvezni pouk tujega jezika za eno do sedem let. V vseh primerih so to storili tako, da so znižali starost, pri kateri postane tuji jezik obvezni predmet. Ta smer razvoja je odziv na poziv Evropskega sveta (na zasedanju v Barceloni leta 2022) državam EU, naj sprejmejo ukrepe za 'doseganje boljšega obvladovanja temeljnih spretnosti, predvsem s poučevanjem najmanj dveh tujih jezikov od zgodnje mladosti'.⁸

Obvezni pouk najmanj enega tujega jezika od prvih razredov primarnega izobraževanja (ali predprimarnega izobraževanja) v večini sistemov dovolj dobro pojasnjuje zelo visok odstotek učencev v primarnem izobraževanju na ravni EU, ki so se učili najmanj en tuji jezik (86,1 odstotka) v letu 2020. V primerjavi z letom 2013 se je ta delež povečal za 6,7 odstotne točke. Leta 2020 se je manj kot polovica vseh učencev v primarnem izobraževanju učila najmanj en tuji jezik v samo treh sistemih izobraževanja (francosko govoreča skupnost Belgije in flamska skupnost Belgije ter Nizozemska). V teh sistemih se učenci začnejo učiti tuji jezik kot obvezni predmet relativno pozno v primarnem izobraževanju, to je pri desetih letih. To pojasni, zakaj je delež glede na vse učence v primarnem izobraževanju relativno majhen.

V Sloveniji je od šolskega leta 2016/2017 prvi tuji jezik obvezni predmet v drugem razredu osnovne šole, ko učenci dopolnijo sedem let.

⁴ Referenčno leto je bilo šolsko leto 2021/2022, razen za podatke o času pouka, za kar je bilo referenčno šolsko leto 2020/2021. Te informacije večinoma veljajo za splošno izobraževanje.

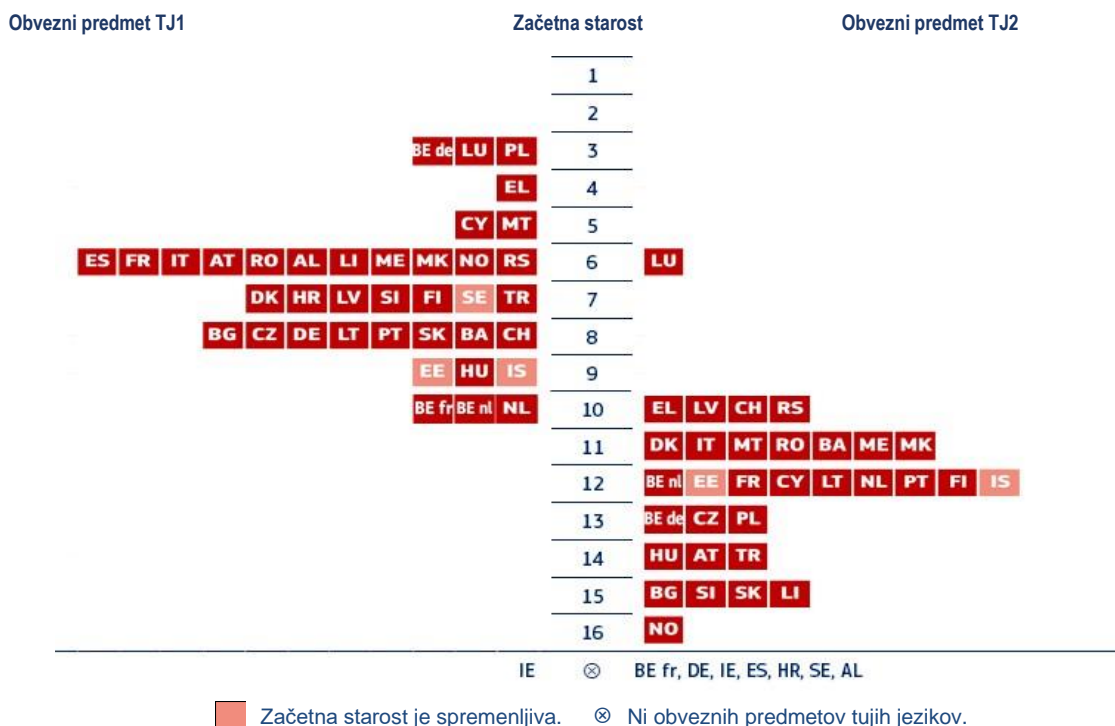
⁵ Referenčno leto za Eurostatove statistične podatke je 2019/2020, razen za časovne vrste, za katere sta referenčni leti 2012/2013 in 2019/2020. Eurostatovi statistični podatki zajemajo informacije o stopnji obiska pouka tujih jezikov v šoli. S kontekstualnimi vprašalniki Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj so bila naslovljena vprašanja o jeziku, ki ga učenci govorijo doma in ki ni učni jezik (Program mednarodne primerjave dosežkov učencev), ter o transnacionalni mobilnosti učiteljev (tujega) jezika in priložnostih usposabljanja za učenje v večjezičnih šolah (Mednarodna raziskava poučevanja in učenja).

⁶ Število sistemov izobraževanja je večje od števila držav, saj imajo v Belgiji tri sisteme izobraževanja (francosko govoreča skupnost Belgije, flamska skupnost Belgije in nemško govoreča skupnost Belgije).

⁷ Poročilo Eurydice 'Key data on teaching languages at school in Europe – 2023' (<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/e0f69418-d915-11ed-a05c-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-283957218>).

⁸ Sklepi predsedstva – Evropski svet, Barcelona, 15. in 16. maj 2002, C/02/930, str. 19.

Slika 1: Starost, pri kateri se začnejo učenci učiti prvi (TJ1) in drugi tuji jezik (TJ2) kot obvezni predmet v pred-primarnem, primarnem in sekundarnem splošnem izobraževanju (ISCED 0–3)

Vir: Poročilo Eurydice, slika B1, str. 41.

Običajno se učenci začenjajo učiti drugi tuji jezik na koncu primarnega ali v nižjem sekundarnem izobraževanju

Leta 2020 se je na ravni EU 59,2 odstotka vseh učencev v nižjem sekundarnem izobraževanju učilo dva tuja jezika ali več. V večini sistemov izobraževanja se začnejo učenci učiti drugi tuji jezik kot obvezni predmet v zadnjih razredih primarnega izobraževanja ali na začetku nižjega sekundarnega izobraževanja.

Obstajajo tudi drugi vzorci, ki lahko delno pojasnijo relativno majhno število učencev na ravni EU, ki se učijo sočasno vsaj dva tuja jezika na tej ravni. V osmih sistemih izobraževanja (Bolgarija, Madžarska, Avstrija, Slovenija, Slovaška, Lihtenštajn, Norveška in Turčija) postane pouk drugega tujega jezika obvezen šele za vse učence v splošnem izobraževanju na višji sekundarni ravni.

V nekaj državah so učenci upravičeni do učenja dveh jezikov, v drugih je to obvezno

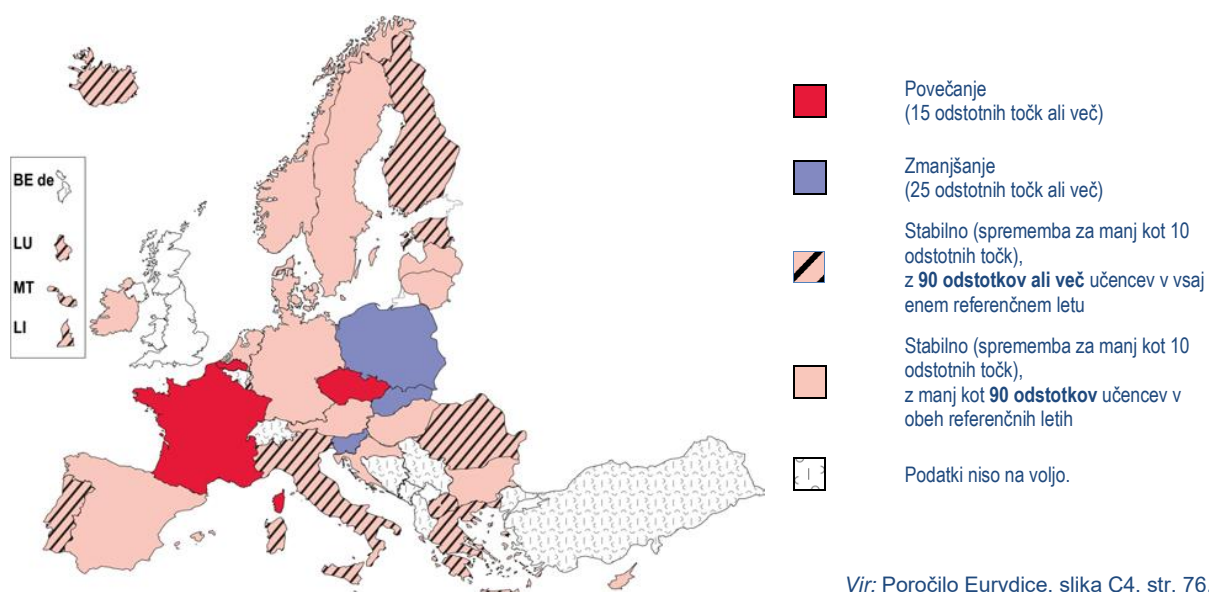
Učenje dveh tujih jezikov ni povsod obvezno, ponekod so s programi izobraževanja določili drugačne priložnosti za vse učence, da se naučijo dveh ali več tujih jezikov. Na primer v Španiji ter na Hrvaškem in Švedskem dva tuja jezika nista obvezna za vse učence, ampak so vsi učenci v splošnem izobraževanju do tega upravičeni v času šolanja. To priložnost prvič dobijo na začetku nižjega sekundarnega izobraževanja v Španiji oziroma na koncu primarnega izobraževanja na Hrvaškem in Švedskem.

V Sloveniji lahko vsi učenci v sedmem razredu osnovne šole, to je nižje sekundarno izobraževanje, izberejo drugi tuji jezik za obvezni izbirni predmet.

Med letoma 2013 in 2020 se na ravni EU delež učencev, ki se učijo vsaj dva tuja jezika v nižjem sekundarnem izobraževanju, skoraj ni spremenil

Na ravni EU se je delež učencev, ki se v nižjem sekundarnem izobraževanju učijo dva tuja jezika, med letoma 2013 in 2020 povečal samo za 0,8 odstotne točke. Razlika je bila manjša od 10 odstotnih točk v večini držav. Med temi državami, to je državami, v katerih je bila razlika manjša od 10 odstotnih točk, je bil delež učencev, ki se učijo dveh ali več tujih jezikov, v nižjem sekundarnem izobraževanju leta 2020 v nekaj več kot polovici sistemov še vedno manj kot 90 odstotkov, kar pomeni, da ostaja prostor za izboljšave.

Slika 2: Spremembe v odstotku učencev, ki se učijo dva ali več tujih jezikih v nižjem sekundarnem izobraževanju (ISCED 2) med letoma 2013 in 2020

V treh sistemih izobraževanja (flamska skupnost Belgije, Češka in Francija) se je odstotek povečal za najmanj 15 odstotnih točk. V dveh drugih državah (Slovenija in Slovaška) je bil trend nasproten: delež učencev v nižjem sekundarnem izobraževanju, ki se učijo dveh ali več tujih jezikov, se je zmanjšal za več kot 25 odstotnih točk.⁹ Za to je mogoče najti več razlogov, na primer, na Slovaškem je zmanjšanje verjetno povezano z ukinitvijo obveznega drugega tujega jezika za vse učencev v nižjem sekundarnem izobraževanju.

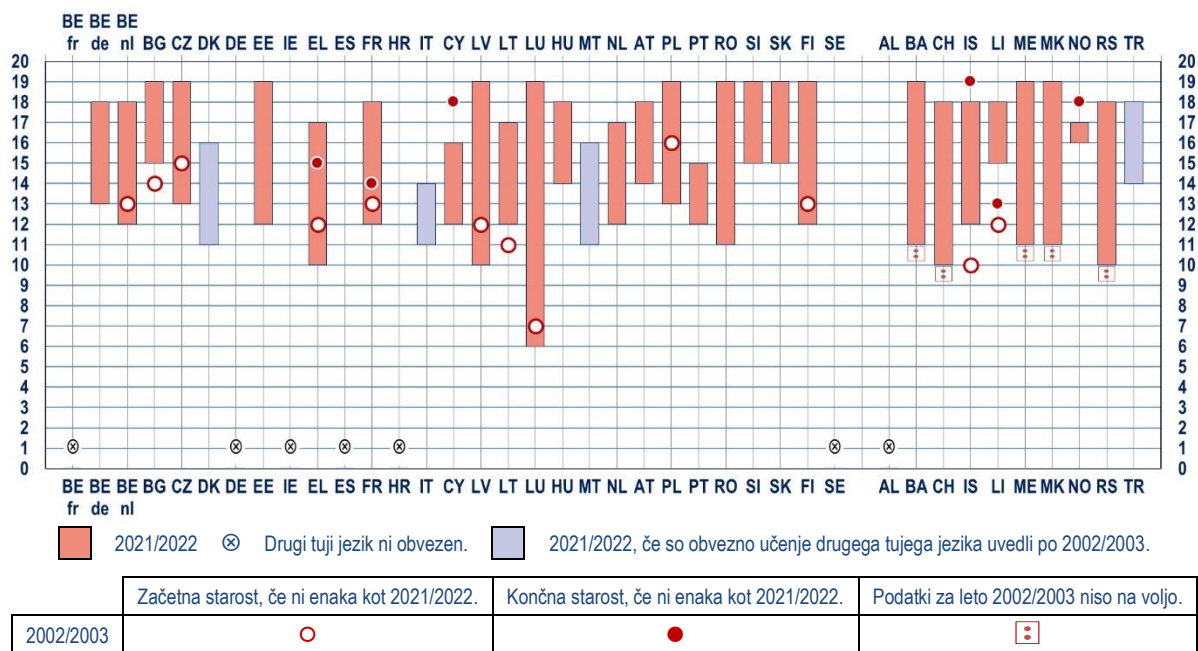
Odstotek učencev v Sloveniji, ki so se učili dva ali več tujih jezikov v nižjem sekundarnem izobraževanju, je bil 53,9 leta 2013 in 25,6 leta 2020.¹⁰ V Sloveniji smo s šolskim letom 2012/2013 ukiniteli postopno uvajanje obveznega drugega tujega jezika, ki je do takrat potekalo na 159 šolah. Učenci, ki so se vpisali v programe s postopnim uvajanjem obveznega drugega tujega jezika pred ukinitvijo, so osnovnošolsko izobraževanje tudi končali po tem programu. Za ostale je sočasno učenje dveh tujih jezikov od takrat mogoče v obliki neobveznih (4.–9. razred) ali obveznih (7.–9. razred) izbirnih predmetov. Po zadnjih podatkih Ministrstva

⁹ Na Poljskem so zabeležili pomemben padec v številu učencev v nižjem sekundarnem izobraževanju, ki se učijo dveh ali več tujih jezikov. Ta padec je posledica reorganizacije šolskih razredov na posameznih ravneh, tako da sedaj nižje sekundarno izobraževanje šteje štiri razrede, od teh dva vključujeta obvezen drugi tuji jezik. Začetna starost in število let obveznega učenja drugega tujega jezika sta ostala nespremenjena.

¹⁰ Preglednice s statističnimi podatki Eurydice 'Key Data on teaching languages at school in Europe – 2023' (https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/sites/default/files/2023-03/Annex%20I_Statistical_tables.xlsx).

za vzgojo in izobraževanje za šolsko leto 2022/2023 se je za pouk drugega tujega jezika kot neobveznega izbirnega predmeta odločilo 12,5 odstotka učencev in 21,9 odstotka kot obveznega izbirnega predmeta.¹¹

Slika 3: Obdobje, v katerem je bil pouk dveh tujih jezikov obvezen v primarnem in/ali sekundarnem splošnem izobraževanju (ISCED 1–3) v š. l. 2021/2022, in razlika glede na š. l. 2002/2003

Vir: Poročilo Eurydice, slika B3, str. 45.

Učenci v poklicnem izobraževanju in usposabljanju nimajo enakih priložnosti za učenje dveh tujih jezikov, kot jih imajo njihovi vrstniki v splošnem izobraževanju

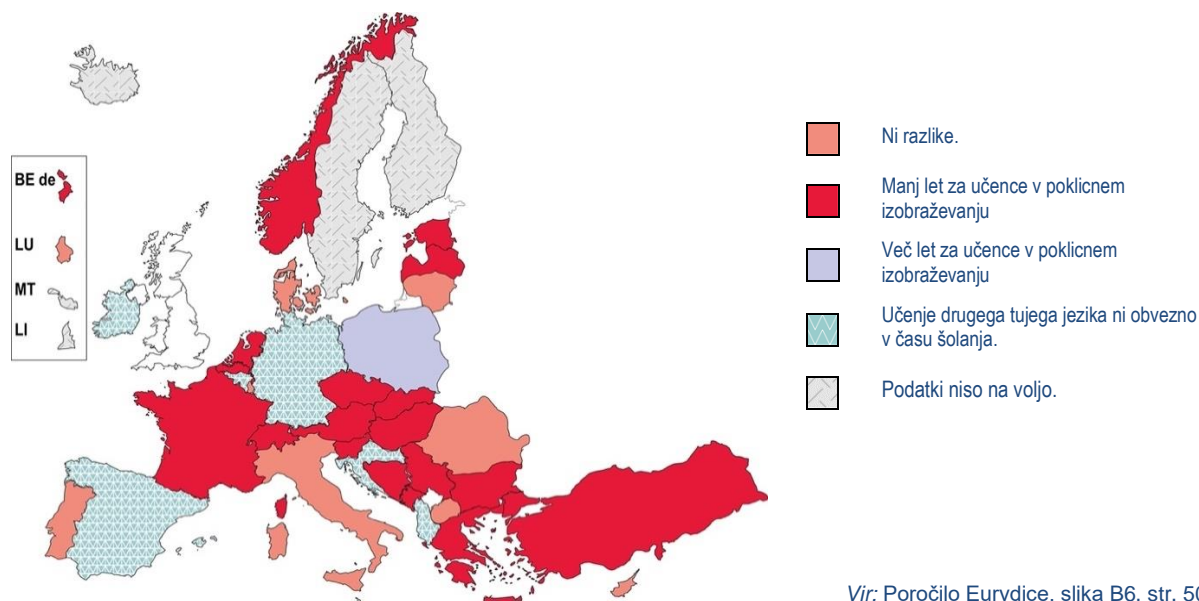
Leta 2020 je bil delež učencev v višjem sekundarnem poklicnem izobraževanju in usposabljanju na ravni EU, ki so se učili dva tuja jezika ali več, 35,1 odstotka. To je bilo skoraj 25 odstotnih točk manj od deleža njihovih vrstnikov v splošnem izobraževanju (60 odstotkov). V višjem sekundarnem splošnem izobraževanju se je dveh ali več tujih jezikov učilo vsaj 90 odstotkov učencev v 13 sistemih izobraževanja, medtem ko so o takšnem odstotku v poklicnem izobraževanju poročali samo iz Romunije. Podobno se samo v eni državi (Poljska) več kot 30 odstotkov učencev v višjem sekundarnem splošnem izobraževanju ne uči nobenega tujega jezika, enako se v šestih državah (Danska, Nemčija, Estonija, Španija, Litva in Islandija) več kot 30 odstotkov učencev v višjem sekundarnem poklicnem izobraževanju ne uči nobenega tujega jezika.

V primerjavi z letom 2013 je odstotek učencev v višjem sekundarnem poklicnem izobraževanju, ki so se učili dva ali več tujih jezikov, ostal razmeroma stabilen v večini držav (poročilo Eurydice, slika C6, str. 79).¹²

¹¹ Opomba: V poročilu je Slovenija izpostavljena kot država, v kateri je bil odstotek učencev, ki se učijo dva tuja jezika v nižjem sekundarnem izobraževanju, leta 2020 manjši glede na leto 2013 za več kot 25 odstotnih točk. To izhaja iz Eurostatove časovne vrste, v kateri podatki do leta 2017 vključujejo tudi podatek o številu učencev, ki so se vključili v program pred ukinitvijo poskusnega uvajanja obveznega drugega tujega jezika.

¹² Poročilo Eurydice 'Key data on teaching languages at school in Europe – 2023' (<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/e0f69418-d915-11ed-a05c-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-283957218>).

Slika 4: Razlika med učenci splošnega in učenci poklicnega izobraževanja v številu let, kolikor se učijo dva tuja jezika hkrati kot obvezna predmeta

Ti statistični podatki jasno odražajo razlike v poučevanju jezikov, kot je opredeljeno z veljavnimi programi izobraževanja za učence v splošnem izobraževanju na eni strani in programi v poklicnem izobraževanju na drugi. Dejansko se v 19 sistemih izobraževanja učenci do zaključka sekundarnega poklicnega izobraževanja učijo dva tuja jezika kot obvezna predmeta manj let kot njihovi vrstniki v splošnem izobraževanju.

Angleščina kot tuji jezik je edinstvena

V skoraj vseh evropskih državah je angleščina tuji jezik, ki se ga uči največ učencev v primarnem in sekundarnem izobraževanju. Leta 2020 se je angleščino učilo več kot 90 odstotkov učencev na najmanj eni ravni izobraževanja (to je v primarnem ter nižjem ali višjem sekundarnem izobraževanju) v skoraj vseh evropskih državah. V 11 se je več kot 90 odstotkov učencev učilo angleščino na vseh treh ravneh izobraževanja.

Angleščina je obvezni tuji jezik na primarni in/ali nižji sekundarni ravni v 21 sistemih izobraževanja. V še več sistemih mora biti angleščina določena v programu na posameznih ravneh izobraževanja za vse šole.

V Sloveniji se šole samostojno odločijo, ali bodo ponudile kot prvi tuji jezik nemščino ali angleščino. Po podatkih Ministrstva za vzgojo in izobraževanje je v šolskem letu 2021/2022 424 šol izvajalo pouk angleščine kot prvega tujega jezika, 23 šol nemščino in 10 šol nemščino ali angleščino. To pomeni, da se je 4.320 učencev oziroma 2,47 odstotka vseh osnovnošolskih učencev učilo nemščino kot prvi tuji jezik, vsi ostali so se učili angleščino. V višjem sekundarnem izobraževanju je 46 srednjih šol izvajalo pouk nemščine kot prvega tujega jezika za 1.598 dijakov oziroma 2,1 odstotka vseh dijakov (podatki Ministrstva za vzgojo in izobraževanje).

Med letoma 2013 in 2020 se je občutno povečalo število učencev, ki se učijo angleščino v primarnem izobraževanju

Leta 2020 je bil na ravni EU odstotek učencev, ki so se učili angleščine, 98,3 v nižjem sekundarnem izobraževanju in 95,7 v višjem sekundarnem splošnem izobraževanju. Tudi leta 2013 se je v večini sistemov izobraževanja 90 odstotkov ali več učencev v nižjem in višjem sekundarnem splošnem izobraževanju učilo angleščino. To pomeni, da se število učencev angleščine na teh ravneh pomembno ne spreminja in ostaja visoko.

V primarnem izobraževanju je slika nekoliko drugačna. V okoli tretjini sistemov izobraževanja se je najmanj 90 odstotkov vseh učencev učilo angleščino tako leta 2013 kot leta 2020. Med tema referenčnima letom se je število teh učencev povečalo v osmih sistemih (Danska, Grčija, Latvija, Portugalska, Romunija, Slovenija, Finska in Švedska) za najmanj 10 odstotnih točk. To povečanje je mogoče pojasniti z zgoraj omenjenima dejstvoma. Prvič, učenci se začnejo učiti tuji jezik bolj zgodaj, in drugič, angleščino se uči največ učencev v skoraj vseh državah.

Leta 2020 sta bili na ravni EU francoščina in nemščina najpogosteje izbrani kot druga tuja jezika

V okoli četrtini sistemov izobraževanja morajo programi izobraževanja zagotavljati možnost učenja francoščine in/ali nemščine. V nekaterih sistemih sta ta dva jezika obvezna. To je značilno predvsem za večjezične države z več državnimi jeziki, na primer Belgija, Luksemburg in Švica. Tudi v uradnih dokumentih sta francoščina in/ali nemščina praviloma med jeziki, med katerimi lahko šole izbirajo.

Leta 2020 se je francoščino kot drugi tuji jezik na ravni EU učilo največ učencev v primarnem in nižjem sekundarnem izobraževanju, to je 5,5 odstotka v primarnem in 30,6 odstotka vseh učencev v nižjem sekundarnem izobraževanju. Nemščina je bila drugi najpogostejši tuji jezik, ki so se ga učili učenci na ravni EU v višjem sekundarnem izobraževanju, saj se jih je ta predmet učilo 20 odstotkov. V primerjavi z letom 2013 je ostal odstotek učencev, ki so se učili francoščino ali nemščino v referenčnem šolskem letu, stabilen v večini držav.

V Sloveniji se je leta 2013 v nižjem sekundarnem izobraževanju učilo francoščino 3,2 odstotka in leta 2020 1,4 odstotka učencev ter nemščino 19,1 odstotka oziroma 21,3 odstotka učencev. V višjem sekundarnem izobraževanju se je leta 2013 francoščino učilo 11,3 odstotka učencev in nemščino 63,4 odstotka, leta 2020 je bil delež za francoščino 7,2 in za nemščino 66,2 odstotka.¹³

Leta 2020 je bila španščina drugi tuji jezik, ki se ga je učilo največ učencev v petih državah

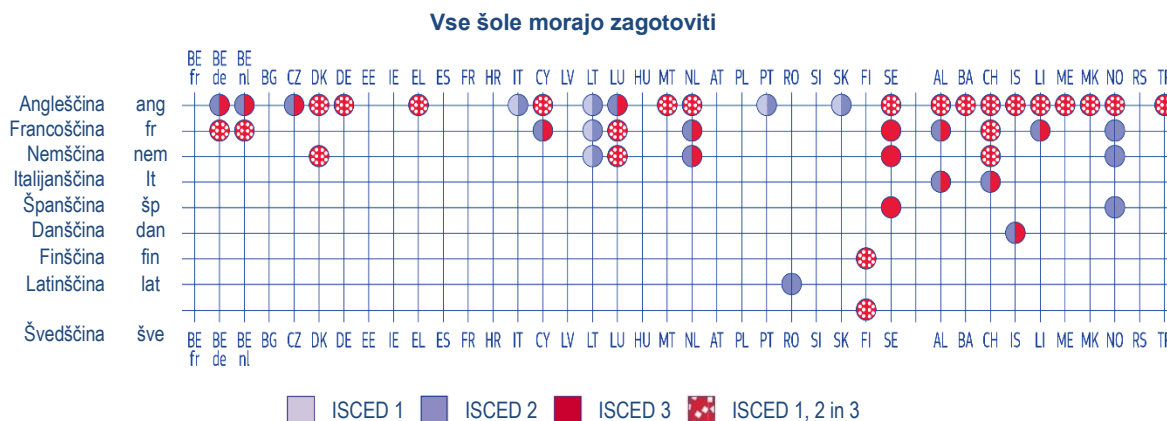
Pristojni organi za izobraževanje v večini evropskih držav namenjajo manj pozornosti španščini kot angleščini, francoščini ali nemščini. V nobeni evropski državi španščina ni opredeljena kot obvezni tuji jezik niti za eno šolsko leto in samo v dveh državah (Švedska in Norveška) zahtevajo, da vse šole na določeni ravni izobraževanja zagotovijo priložnost učencem, da se učijo španščino.

Leta 2020 se je španščino učilo 17,7 odstotka učencev v nižjem sekundarnem izobraževanju ter 18 odstotkov učencev v višjem sekundarnem izobraževanju. To je bil drugi tuji jezik (vsaj 10 odstotkov učencev), ki so se ga najpogosteje učili v nižjem sekundarnem izobraževanju na Irskem, v višjem sekundarnem izobraževanju v Nemčiji ter v nižjem in višjem sekundarnem izobraževanju v Franciji ter na Švedskem in Norveškem. Enako kot velja za trende učenja francoščine in nemščine, se tudi odstotek učencev španščine ni pomembno spremenil v večini držav glede na leto 2013.

¹³ Preglednice s statističnimi podatki Eurydice 'Key Data on teaching languages at school in Europe – 2023' (https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/sites/default/files/2023-03/Annex%20I_Statistical_tables.xlsx).

V Sloveniji se je leta 2013 v nižjem sekundarnem izobraževanju učilo španščino 2,4 odstotka in leta 2020 2,5 odstotka učencev. V višjem sekundarnem izobraževanju se je leta 2013 španščino učilo 12,3 odstotka in leta 2020 15,7 odstotka učencev.¹⁴

Slika 5: Tuji jeziki, ki so predpisani z usmerjevalnimi dokumenti na najvišji ravni za primarno in sekundarno splošno izobraževanja (ISCED 1–3), 2021/2022

Vir: Poročilo Eurydice, slika B8a, str. 56.

Leta 2020 so se v Evropi učili veliko manj drugih tujih jezikov, ki niso bili angleščina, francoščina, nemščina in španščina

Leta 2020 so se učenci učili jezike, ki niso bili angleščina, francoščina, nemščina in španščina, samo v nekaj državah, večinoma zaradi zgodovinskih razlogov ali geografske bližine. Drugi jeziki, ki se jih je učilo vsaj 10 odstotkov učencev v primarnem in sekundarnem splošnem izobraževanju v Evropi, so bili italijanščina (Hrvaška, Malta, Avstrija in Slovenija), ruščina (Bolgarija, Češka, Estonija, Latvija, Litva, Poljska in Slovaška), danščina (Islandija), nizozemščina (francoska skupnost Belgije), estonščina (Estonija) in švedščina (Finska).

V več državah so s programom določili druge jezike, kot so kitajščina, arabščina, turščina, japonsščina in portugalščina, pouk katerih lahko šole izvajajo. Paleta tujih jezikov je največja v višjem sekundarnem splošnem izobraževanju. V več državah po Evropi izvajajo nacionalno preverjanje znanja v manj pogostih tujih jezikih, po katerem uspešni kandidati pridobijo spričevalo. To velja, na primer, za kitajščino, katere znanje je mogoče potrditi z nacionalnim preverjanjem in tako pridobiti spričevalo v četrtini držav. V Franciji, na Norveškem in v Nemčiji je število tujih jezikov, za katere izvajajo takšno nacionalno preverjanje, največje, in sicer 60, 45 oziroma 24.

V primarnem izobraževanju je obseg pouka, namenjen tujim jezikom, majhen glede na skupen obseg pouka v večini držav

V primarnem izobraževanju v večini sistemov izobraževanja obseg pouka, namenjen tujim jezikom kot obveznim predmetom, predstavlja med 5 in 10 odstotki skupnega obsega pouka za izvedbo obveznega programa. Ta obseg je 10 do 19 odstotkov v obveznih razredih sekundarnega splošnega izobraževanja, ko se učenci učijo en ali ponekod dva tuja jezika.

¹⁴ Preglednice s statističnimi podatki Eurydice 'Key Data on teaching languages at school in Europe – 2023' (https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/sites/default/files/2023-03/Annex%20I_Statistical_tables.xlsx).

V primarnem izobraževanju je število ur, namenjenih pouku tujih jezikov kot obveznih predmetov, med 30 in 69 ur na teoretično leto¹⁵ v večini sistemov izobraževanja. Relativno majhno število ur v nekaterih sistemih je delno mogoče pojasniti s tem, da pouk tujega jezika ni obvezen v vseh razredih primarnega izobraževanja.

V Sloveniji pouk obveznega tujega jezika v primarnem izobraževanju, to je od 1. do 6. razreda osnovne šole, obsega na teoretično leto 52,5 ure (2. razred), 52,5 ure (3. razred), 52,5 ure (4. razred), 79 ur (5. razred) oziroma 105 ur (6. razred). Skupaj 341 ur.

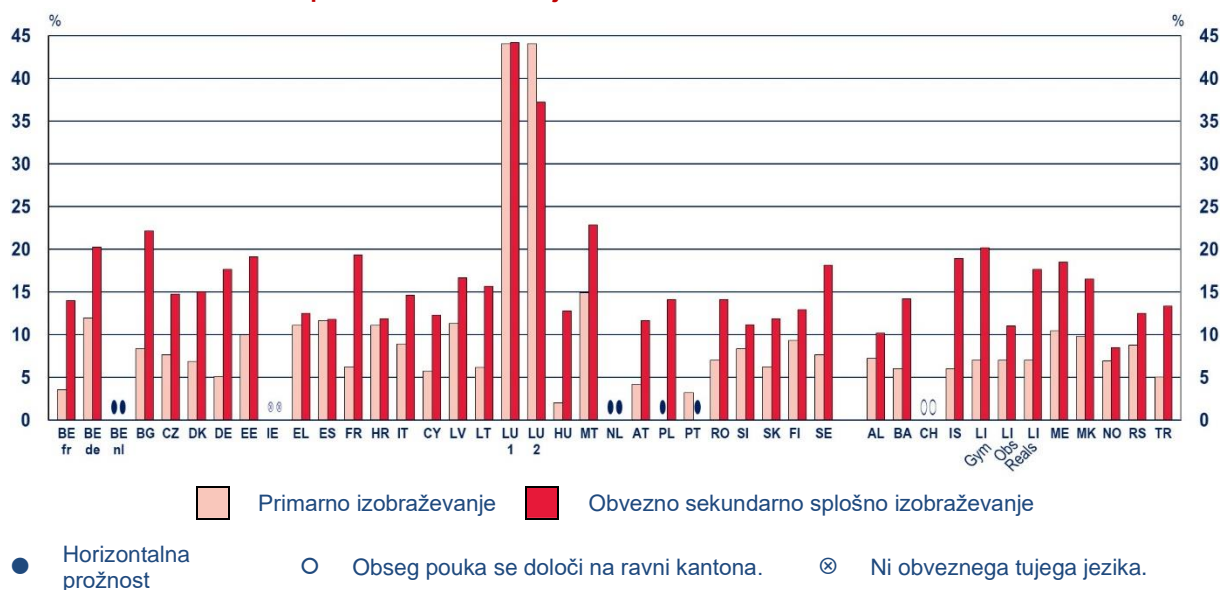
V obveznih razredih sekundarnega splošnega izobraževanja je število ur pouka na teoretično leto od okoli 75 ur (Hrvaška, Albanija in Norveška) do okoli 185 ur (Bolgarija, Danska, Francija in Lihtenštajn (*Gymnasium*)). Izjemen primer je Luksemburg (sekundarno klasično izobraževanje – *enseignement secondaire classique*) s 373 urami: francoščina in nemščina, dva od državnih jezikov, ki se ju začnejo učiti učenci že zelo zgodaj, sta v programu zapisana kot tuja jezika.

Med letoma 2014 in 2021 se je obseg pouka tujih jezikov pomembno spremenil samo v manjšini držav

Med letoma 2014 in 2021 se obseg pouka tujih jezikov kot obveznih predmetov ni pomembno spremenil v večini sistemov izobraževanja. V primarnem izobraževanju se je obseg pouka tujih jezikov v sistemih, v katerih se je pomembno spremenil med tema letoma, praviloma povečal. Največje povečanje, več kot 50 odstotkov, so zabeležili na Danskem in Finskem.

Število držav, v katerih se je pomembno spremenil obseg pouka v obveznih razredih sekundarnega splošnega izobraževanja, je dokaj podobno številu držav, v katerih se obseg ni ali skoraj ni spremenil. Med državami, v katerih se je obseg pouka spremenil, ni mogoče prepoznati jasnih trendov. Poleg tega so razlike manjše kot razlike v primarnem izobraževanju. Danska je edina država, v kateri se je delež relativno pomembno povečal (100 odstotkov). V tej državi je postal drugi tuji jezik obvezen za vse učence v primarnem izobraževanju, prej je bil izbirni predmet.

Slika 6: Obseg obveznega pouka tujih jezikov kot delež skupnega obsega pouka v primarnem in obveznem sekundarnem splošnem izobraževanju 2020/2021

¹⁵ Opomba: Priporočeni najmanjši obseg pouka na teoretično leto je količnik deljenja priporočenega skupnega obsega pouka v izobraževanju na posamezni ravni s številom let izobraževanja na tej ravni.

%	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU 1	LU 2	HU	MT
Primarno	3,6	11,9	●	8,3	7,6	6,9	5,1	9,9	⊗	11,1	11,6	6,3	11,1	8,9	5,7	11,3	6,1	44,0	44,0	2,0	14,9
Sekundarno	14,0	20,2	●	22,2	14,8	15,0	17,7	19,1	⊗	12,5	11,8	19,3	11,9	14,6	12,3	16,7	15,7	44,2	37,2	12,8	22,8
	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	CH	IS	LI Gym	LI Obs	LI Reals	ME	MK	NO	RS	TR
Primarno	●	4,2	●	3,2	7,0	8,3	6,3	9,4	7,7	7,2	6,0	○	6,0	7,0	7,0	7,0	10,5	9,8	6,9	8,8	5,0
Sekundarno	●	11,7	14,1	●	14,1	11,1	11,9	12,9	18,1	10,2	14,2	○	18,9	20,1	11,0	17,6	18,5	16,5	8,5	12,5	13,3

● Horizontalna prožnost ○ Obseg pouka se določi na ravni kantona. ⊗ Ni obveznega tujega jezika.

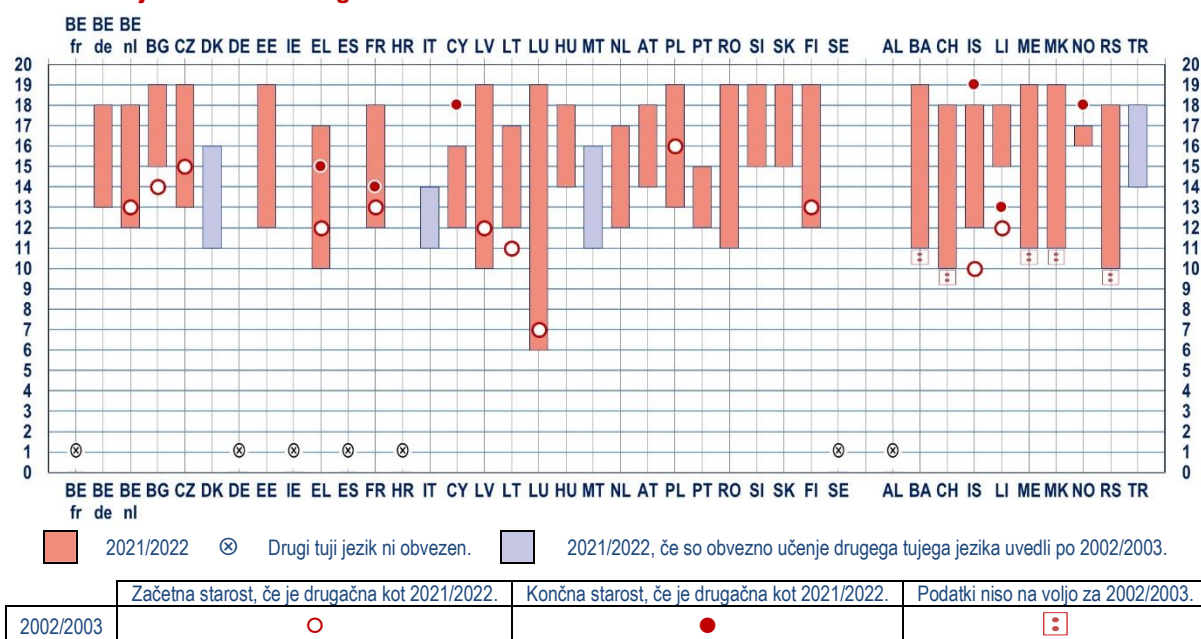
Vir: Poročilo Eurydice, slika E4, str. 128.

Učenci naj bi ob zaključku višjega sekundarnega splošnega izobraževanja dosegali znanje prvega tujega jezika na ravni B2 Skupnega evropskega jezikovnega okvira

V skoraj vseh državah so določili ravni znanja tujih jezikov po opisnikih Skupnega evropskega jezikovnega okvira Sveta Evrope. Za prvi tuji jezik v večini držav velja, da morajo učenci na koncu nižjega sekundarnega izobraževanja dosegati raven A2 ter B2 na koncu višjega sekundarnega splošnega izobraževanja. Izid programa izobraževanja v Grčiji in na Islandiji določa C1 kot najvišjo raven znanja ob zaključku višjega sekundarnega splošnega izobraževanja. Za drugi tuji jezik v večini držav velja A2 kot najnižja zahtevana raven znanja ob zaključku nižjega sekundarnega izobraževanja. Samo v Italiji in na Islandiji so določili najmanjšo zahtevano raven znanja više od B1 ob zaključku splošnega izobraževanja, in sicer B2 oziroma C1.

Pri primerjavi ravni znanja prvega in drugega tujega jezika se praviloma pričakuje, da je raven znanja prvega tujega jezika višja od ravni znanja drugega tujega jezika. V samo manjšini držav je pričakovani izid enak za prvi in drugi tuji jezik. Razlika v ravneh znanja med prvim in drugim tujim jezikom ni nenavadna, saj se praviloma učenci učijo prvi tuji jezik več let kot drugi v vseh sistemih izobraževanja. Za drugi tuji jezik je tudi obseg pouka manjši.

Slika 7: Čas, med katerim je obvezno učenje dveh tujih jezikov v primarnem in/ali sekundarnem splošnem izobraževanju v 2021/2022 in glede na 2002/2003

Vir: Poročilo Eurydice, slika B3, str. 45.

V več državah so regionalni jeziki, jeziki manjšin ter klasični jeziki vključeni v program izobraževanja

V večini evropskih držav je uradni jezik najmanj en regionalni ali manjšinski jezik. Takšno uradno priznanje pomeni, da je na ravni države treba spodbujati uporabo teh jezikov na različnih poljih javnega življenja, tudi v izobraževanju. V nekaterih državah, kot je Francija, regionalni in manjšinski jeziki nimajo statusa uradnega jezika, vendar je njihov položaj vseeno urejen z usmerjevalnimi dokumenti, povezanimi z izobraževanjem, na najvišji ravni. V skoraj polovici držav programi za integrirano učenje jezikov (CLIL) vključujejo regionalne ali manjšinske jezike kot učne jezike poleg državnega jezika.

Glede na vsebino programa za izobraževanje pouk klasične grščine in/ali latinščine izvajajo predvsem v višjem sekundarnem splošnem izobraževanju. Ti jeziki so zelo redko obvezni predmeti. Klasična grščina je obvezna za vse učence samo v Grčiji in na Cipru v nižjem in višjem sekundarnem splošnem izobraževanju. Latinščina je obvezen predmet za vse učence v Romuniji (nižje sekundarno izobraževanje) ter na Hrvaškem, v Bosni in Hercegovini, Črni gori in Srbiji (višje sekundarno splošno izobraževanje). V več drugih sistemih izobraževanja je klasična grščina in/ali latinščina obvezna samo za učence na določenih smereh.

Na ravni EU približno eden od sedmih 15-letnikov obiskuje jezikovno heterogeno šolo

Jezikovno heterogene šole po definiciji tega poročila so šole, v katerih več kot 25 odstotkov učencev doma govori jezik, ki ni učni jezik. Takšne oblike šole so dokaj pogoste v več evropskih državah. Leta 2018 je 13,3 odstotka 15-letnikov na ravni EU obiskovalo jezikovno heterogene šole. To lahko deloma pojasnimo z nacionalnim jezikovnim ozadjem, saj imajo v nekaterih državah več državnih jezikov in/ali regionalnih, manjšinskih ali neteritorialnih jezikov. To je zelo povezano tudi z deležem učencev s priseljskim ozadjem, ki doma ne govorijo učnega jezika.

Leta 2018 je samo manjšina učiteljev na ravni EU poročala, da so se med začetnim izobraževanjem (24,5 odstotka) ali med stalnim profesionalnim razvojem (20,1 odstotka) usposobili za poučevanje v večjezičnih razredih. Največji delež učiteljev, ki so se usposobili za poučevanje takšnih razredov med začetnim izobraževanjem (48 odstotkov) in med stalnim profesionalnim razvojem (37,7 odstotka), so imeli na Cipru.

V Sloveniji nimamo centralnih priporočil o vsebini in izidih študijskih programov za začetno izobraževanje učiteljev. V okviru nadaljnega izobraževanja in usposabljanja se učitelji lahko odločijo za programe, v katerih pridobijo dodatno disciplinarno, strokovno in profesionalno znanje, se seznanjajo z učinkovitimi vzgojno-izobraževalnimi praksami in uspešnimi pristopi za profesionalno obvladovanje vzgojno-izobraževalnega procesa ter povečanje njegove učinkovitosti, tudi za večjezična in večkulturna učna okolja.

Pouk domačega jezika učencev s priseljskim ozadjem spodbujajo in finančno podpirajo v manjšini držav

Več pristojnih organov v Evropi sprejema ukrepe in podpira učenje jezika novoprispelih učencev priseljencev v primarnem in nižjem sekundarnem izobraževanju. Najpriljubljenejši ukrep je ureditev dodatnega pouka učnega jezika. Takšno obliko podpore izvajajo in finančno podpirajo v skoraj vseh sistemih izobraževanja. Diagnostični testi učnega jezika ob zaključku vzgoje in izobraževanja predšolskih otrok ali na začetku primarnega izobraževanja se priporočajo ali zahtevajo v nekaj manj kot polovici sistemov izobraževanja. V rahli večini teh sistemov ta priporočila ali zahteve veljajo za celo

populacijo v šoli, ne samo za določene skupine učencev (novoprispelih učencev priseljencev, učencev, ki doma ne govorijo učnega jezika, itd).

Spodbujanje ali finančna podpora pouka prvega jezika novoprispelih učencev priseljencev je veliko manj pogosta kot dodatni pouk učnega jezika, saj jo izvajajo v samo nekaj več kot tretjini držav. V manjšem številu držav (Estonija, Litva, Avstrija, Slovenija, Švedska in Norveška) so učenci s priseljskim ozadjem upravičeni do pouka prvega jezika (pod določenimi pogoji).

V Sloveniji Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje podpira izvajanje dopolnilnega pouka maternih jezikov in kultur za otroke drugih narodnosti v osnovnih in srednjih šolah. Praviloma ministrstvo vsako leto objavi povabilo šolam, da zaprosijo za javna sredstva za sofinanciranje dopolnilnega pouka maternega jezika učencev s priseljskim ozadjem. Ministrstvo tako zagotovi pavšalni znesek za uporabo prostorov za najmanj 60 ur pouka (ogrevanje, elektrika, čiščenje ...), nabavo učil in učnih pripomočkov za učenca/dijaka, materiale stroške, povezane z izvedbo programa (drobni potrošni material, telefon, internet, fotokopiranje in podobno).

Potreba po usposobljenih učiteljih tujega jezika v primarnem izobraževanju in programih za vsebinsko in jezikovno integrirano učenje jezika (CLIL) je sprožila različne politične odzive v Evropi

V zadnjih dveh desetletjih se je poučevanje tujega jezika v primarnem izobraževanju utrdilo. Zato se je začelo v večini držav odpirati vprašanje kompetenc učiteljev tujega jezika v primarnem izobraževanju. Pomembno je predvsem vprašanje stopnje specializacije učiteljev tujega jezika, saj tradicionalno na tej ravni poučujejo razredni učitelji (ti, ki poučujejo vse ali skoraj vse predmete).

V Evropi so se uveljavile tri možnosti profila učiteljev, ki lahko v primarnem izobraževanju učijo tuji jezik. Vse od njih je mogoče najti v okoli tretjini držav. Pouk tujega jezika tako lahko izvajajo predmetni učitelji (ti, ki so specializirani za poučevanje omejenega števila predmetov), razredni učitelji ali v nekateri sistemih tako predmetni kot razredni učitelji.

V okoli dveh tretjinah držav, v katerih izvajajo programe CLIL, izvajajo pouk vsaj nekaterih predmetov v tujem jeziku. Učitelji, ki izvajajo to obliko programa, morajo imeti posebne (dodatne) kvalifikacije. Najpogosteje morajo dokazati, da imajo zadostno znanje jezika, v katerem se izvaja program CLIL. Najnižja zahtevana raven znanja tujega jezika običajno ustreza ravni B2 ali C1 Skupnega evropskega jezikovnega okvira (SEJO).

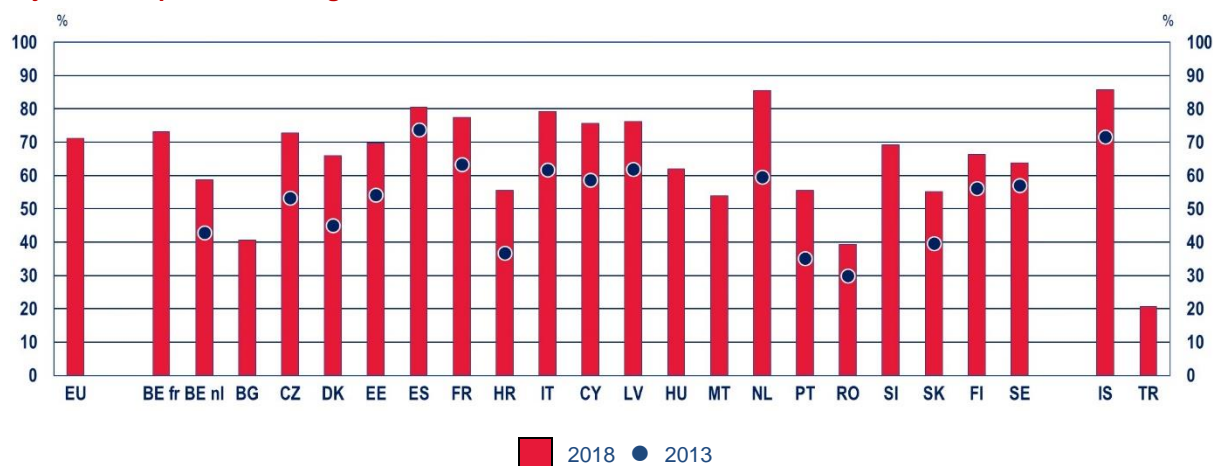
Med letoma 2013 in 2018 se je odstotek učiteljev tujega jezika na ravni EU, ki so odšli v tujino zaradi poklicnih razlogov, povečal za 14,6 odstotne točke

Študiranje ali poučevanje v tujini je lahko obogatitvena izkušnja za vsakega učitelja in bodočega učitelja. Morda še bolj za učitelje tujega jezika, saj med obiskom v tujini razvijajo jezikovne spretnosti ter širijo znanje in razumevanje o kulturi države, v kateri govorijo jezik, za poučevanje katerega se ali so se izobrazili in usposobili.

Leta 2018 je na ravni EU 70 odstotkov učiteljev tujega jezika v nižjem sekundarnem izobraževanju poročalo, da so med začetnim izobraževanjem ali med delovno aktivnostjo odšli v tujino zaradi poklicnih razlogov. V Španiji, na Nizozemskem in Islandiji je bil odstotek mobilnih učiteljev tujega jezika, ki so poročali, da so bili na transnacionalni mobilnosti, največji, to je 80.

V vseh državah je bil ta odstotek večji glede na leto 2013. Na ravni EU se je povečal za 14,6 odstotne točke. Največji porast je bil zabeležen na Nizozemskem, in sicer za 26 odstotnih točk.

Slika 7: Odstotek učiteljev tujega jezika v nižjem sekundarnem izobraževanju (ISCED 2), ki so odšli v tujino zaradi poklicnih razlogov, 2013 in 2018

Vir: Poročilo Eurydice, slika D6, str. 112 (na podlagi podatkov TALIS 2018 in 2013).

S programom EU so podprli transnacionalno mobilnost več kot enega od štirih učiteljev tujega jezika

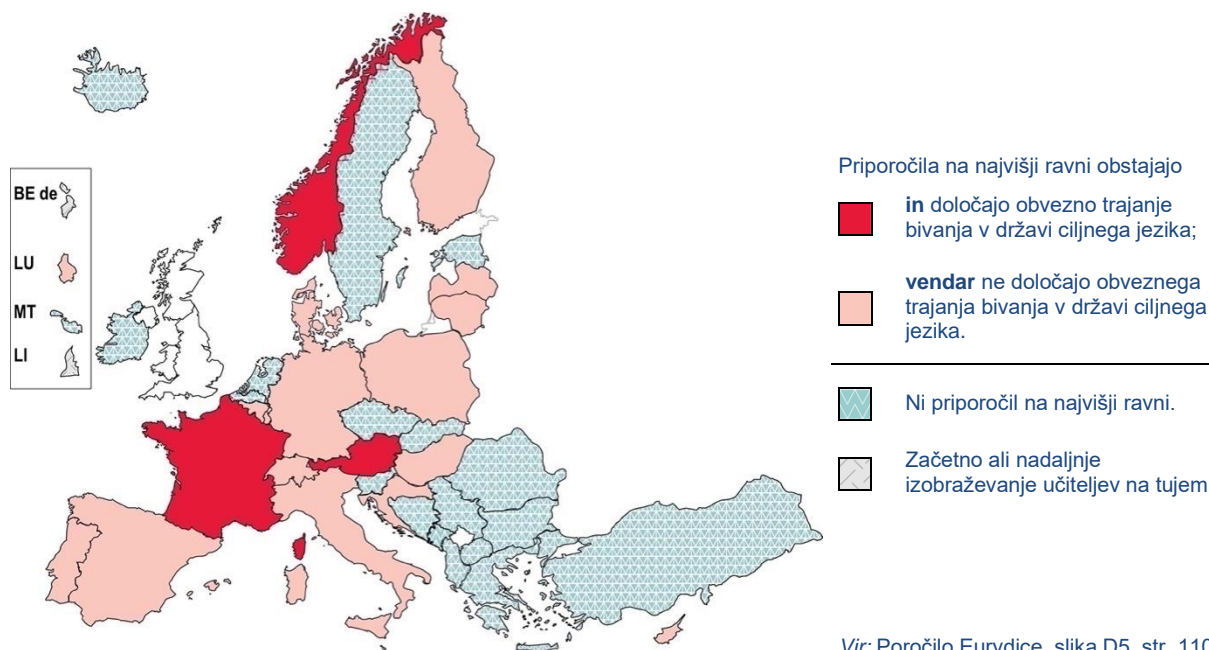
Programi EU imajo pomembno vlogo za transnacionalno mobilnost učiteljev tujega jezika. Leta 2018 je bil v večini sistemov izobraževanja odstotek mobilnih učiteljev tujega jezika v nižjem sekundarnem izobraževanju, ki so odšli v tujino kot strokovno osebje v programu EU, pomembno večji kot odstotek tistih, ki so odšli v tujino v okviru nacionalnega ali regionalnega programa. Na ravni EU sta bila ta odstotka 27,4 oziroma 15,7. Nasprotno s tem trendom je bil prispevek programov EU in nacionalnih ali regionalnih programov za transnacionalno mobilnost učiteljev tujega jezika v nižjem sekundarnem izobraževanju približno enak v flamski skupnosti Belgije, Franciji, na Hrvaškem, Cipru in na Madžarskem.

Preživljanje določenega časa med začetnim izobraževanjem v državi, v kateri govorijo ciljni jezik, je posebej pomembno za bodoče učitelje tujega jezika, saj lahko tako pomembno izboljšajo obvladovanje jezika, ki ga bodo nekoč poučevali, ter pridobijo pristne izkušnje o kulturi, povezani s tem jezikom.

V več kot polovici držav so izdali priporočila na najvišji ravni o vsebini začetnega izobraževanja učiteljev tujega jezika in o trajanju mobilnosti v državi ciljnega jezika.

V Sloveniji takšnih priporočil nimamo. Učitelji in bodoči učitelji se praviloma odločajo za krajšo mobilnost v okviru programov Erasmus+ (program Evropske unije, ki naslavlja mednarodno sodelovanje na področju izobraževanja, usposabljanja, mladih in športa) in/ali CEEPUS (*Central European Exchange Program for University Studies*).

Slika 8: Obstoj priporočil na najvišji ravni o vsebini začetnega izobraževanja bodočih učiteljev tujega jezika in trajanje bivanja v državi ciljnega jezika, 2021/2022

Na ravni EU je ena tretjina učiteljev tujega jezika poročala, da so odšli v tujino kot strokovni delavci z namenom poučevanja

Leta 2018 so bili na ravni EU med poklicnimi razlogi za odhod v tujino (tako je poročala več kot polovica mobilnih učiteljev tujega jezika v nižjem sekundarnem izobraževanju): jezikovno učenje, študij v programu za izobraževanje in usposabljanje učiteljev ter spremljanje gostujočih učencev. Manj pogosti poklicni razlogi (kot je poročalo 40 odstotkov ali manj teh učiteljev) so bili: navezovanje stikov s šolami v tujini, poučevanje ter učenje na drugih predmetnih področjih.

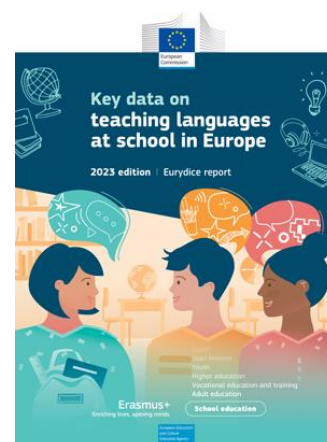
V istem letu je v skoraj v vseh državah večina mobilnih učiteljev tujega jezika poročala, da so se zadržali v tujini manj kot tri mesece (kratkotrajna mobilnost). V Španiji, Franciji in Italiji so učitelji izjema, ki potrjuje ta vzorec, in sicer je večina mobilnih učiteljev tujega jezika odšla v tujino za dalj časa.

Pomembni podatki o poučevanju jezikov v šoli v Evropi – 2023

Poročilo Eurydice

Poročilo 2023 *Pomembni podatki o poučevanju jezikov v šoli v Evropi* je preslikava glavnih politik v izobraževanju, povezanih s poučevanjem jezikov v šoli, v 39 evropskih sistemih izobraževanja. V poročilu so zbrani podatki o številu in ponudbi tujih jezikov, ki se jih učenci učijo, obsegu pouka, dodeljenega tujemu jeziku, učni pomoči novoprispelim učencem priseljencem, nadnacionalni mobilnosti učiteljev tujega jezika ter druge pomembne informacije.

Poročilo sestavlja 51 kazalnikov, urejenih v pet poglavij: vsebinsko ozadje, organizacija, udeležba, učitelji in učni proces. Indikatorji so podprti s podatki in informacijami različnih virov: omrežje Eurydice, Eurostat, in izidi mednarodnih raziskav OECD PISA in TALIS. Podatki Eurydice so zbrani iz vseh držav Evropske unije ter Albanije, Bosne in Hercegovine, Švice, Islandije, Lihtenštajna, Črne Gore, Severne Makedonije, Norveške, Srbije in Turčije.

Naloga omrežja Eurydice je razumeti in znati pojasniti različne sisteme izobraževanja v Evropi, kako so organizirani in kako delujejo. Omrežje zagotavlja opise nacionalnih sistemov izobraževanja, primerjalna poročila o določeni temi, kazalnike in statistične podatke. Vse publikacije Eurydice so prosto dostopne na spletišču Eurydice ali po naročilu v tiskani obliki. S svojo dejavnostjo Eurydice spodbuja razumevanje, sodelovanje, zaupanje in mobilnost na evropski in mednarodni ravni. Omrežje sestavljajo nacionalne enote s sedežem v evropskih državah. Dejavnost omrežja koordinira Evropska izvajalska agencija za izobraževanje in kulturo.

Za več informacij o Eurydice glejte: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/> in <https://www.eurydice.si>

Urad za publikacije
Evropske unije